

Таким чином, на сьогодні чинне законодавство України не забезпечує у повному обсязі громадянам реалізацію конституційного права на звернення до суб'єктів права законодавчої ініціативи з метою внесення законопроекту чи пропозицію щодо його розробки на розгляд до Верховної Ради України. Тому для покращення ефективності залучення громадськості до законотворчої роботи, необхідно на дану категорію звернень спеціально вказати у законі України про звернення громадян та передбачити процедурний механізм їх реалізації.

Опалинський Ю. В.,
начальник ННІЗ/ДН НАВС
кандидат юридичних наук, доцент

РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Докорінні зміни в соціально-політичних та інших умовах життя суспільства і держави на нинішньому етапі розвитку України створили передумови для реформування системи кримінального законодавства у напрямі подальшої демократизації, гуманізації, посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів і зобов'язань нашої держави перед європейським та світовим співтовариством.

У Кримінальному кодексі України, прийнятому в 2001 році, зроблено суттєвий крок у напрямі захисту прав і свобод людини. А ті зміни та доповнення, що були внесені до Кодексу останніми роками, наприклад, стосовно встановлення відповідальності за торгівлю людьми, легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом тощо, були необхідними та актуальними.

Разом із тим необхідно визнати, що існуючий Кримінальний кодекс України не повною мірою відповідає новим суспільним відносинам, що склалися в Україні, і не забезпечує належного стану правопорядку, ефективного захисту осіб, суспільства та держави від небезпечних посягань на соціальні цінності, права і законні інтереси, що не дає змоги забезпечити додержання принципу верховенства права в їх діяльності.

Чинний Кримінальний кодекс України, незважаючи на поділ злочинів залежно від ступеня їх тяжкості, передбачає для осіб, які визнаються винними в їх вчиненні, однаковий юридичний наслідок: судимість.

Водночас, законодавство України містить норми про адміністративні правопорушення, що мають судову юрисдикцію та за які передбачено стягнення кримінально-правового змісту (короткостроковий арешт, конфіскація майна, позбавлення спеціального права тощо).

Особи, які притягуються до відповідальності за такі правопорушення, не отримують належних процесуальних гарантій, зокрема, щодо права на правову допомогу, права на оскарження судових рішень тощо, передбачених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, в сучасних умовах реформування соціально-політичної системи України питання юридичної відповідальності за діяння, що не становлять значної суспільної небезпеки, потребують іншого підходу.

З метою гуманізації кримінального законодавства певну частину злочинів необхідно було трансформувати в кримінальні (підсудні) проступки (далі - кримінальні проступки), обмежити сферу застосування покарань, пов'язаних із позбавленням волі, замінивши їх, наприклад, штрафними санкціями.

Кримінально карані діяння будуть поділятися на злочини та кримінальні проступки. При цьому основними критеріями таких змін мають, зокрема, бути:

- ступінь небезпеки та правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави;
- практика застосування кримінального та адміністративного законодавства;
- міжнародний досвід захисту людини, суспільства і держави від злочинів та проступків.

До категорії кримінальних проступків мають бути віднесені:

а) окремі діяння, що за чинним Кримінальним кодексом України відносяться до злочинів невеликої тяжкості, які відповідно до політики гуманізації кримінального законодавства будуть визнані законодавцем такими, що не мають значного ступеня суспільної небезпеки;

б) передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення діяння, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо).

Кримінальні проступки мають бути об'єднані в новий Кодекс України про кримінальні проступки. За їх вчинення можуть бути передбачені стягнення у виді короткострокового позбавлення волі, штрафу у певному обмеженому розмірі, позбавлення спеціальних прав, залучення до обов'язкових робіт тощо.

Вчинення кримінальних проступків не матиме таких правових наслідків, як судимість. На кримінальні проступки поширюватиметься юрисдикція суду, який розглядає кримінальні справи у першій інстанції. Зі створенням мирових судів справи про вчинення кримінальних проступків мають бути передані на їх розгляд.

Такий підхід до розмежування злочинів і кримінальних проступків має забезпечити:

- подальшу гуманізацію кримінального законодавства;
- спрощену процедуру притягнення до юридичної відповідальності осіб, які вчинили кримінальні проступки;
- оптимізацію діяльності органів кримінальної юстиції щодо виявлення, розслідування та судового розгляду;
- можливість оскарження судових рішень у цих справах в інстанційному порядку.

Окремо можливо зазначити, що потребує реалізації й питання подальшої декриміналізації кримінально-правових норм які встановлюють відповідальність за злочини в сфері господарської діяльності. І навпаки

розглянути питання кримінальної відповідальності юридичних осіб, запровадження якої передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Нові підходи у сфері кримінальної відповідальності мають кардинально змінити умови забезпечення прав людини, сформувати переконаність особи й суспільства в дієвості принципу верховенства права, підвищити рівень довіри громадян України до інститутів влади загалом і до органів та установ системи правоохоронних органів.

В основу реформування кримінального законодавства мають бути покладені багатотисячолітні національні традиції правотворення і судівництва, положення вітчизняного права, які пройшли перевірку часом і виправдані практикою, прогресивні інститути правових систем держав Європейського Союзу, норми міжнародного права.

Савченко А. В.,

начальник кафедри кримінального права НАВС,
доктор юридичних наук, професор

ЩОДО ПОНЯТТЯ ТА ВИДІВ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 07.04.2011 р., якщо особа, зазначена у ч. 1 ст. 4 цього Закону, вчинить умисне діяння, що містить ознаки корупції, то за це може наставати, поряд з іншим, й кримінальна відповідальність. У такому разі вже йдеться про особливий різновид корупційного правопорушення – корупційний злочин. Поняттям «корупційний злочин» (точніше, в українському перекладі – «злочин, пов'язаний з корупцією»), а рівно як і іншим – «корупційне правопорушення» – оперує, зокрема, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173), що прийнята 27.01.1999 р. у Страсбурзі та ратифікована Україною 18.10.2006 року. Отже, поняття «корупційний злочин» є конвенційним, його існування визнається міжнародним правом, що дає підставу для виокремлення такого виду злочинності, як корупційна, а відтак й корупційних злочинів. Усе це орієнтує на те, що поняття «корупційний злочин» може бути використано й у національному праві. У принципі виділення зазначеної групи злочинів логічно впливає з чинного законодавства України, оскільки низка нормативно-правових актів вживає, наприклад, такі терміни як «корупція» та «корупційне правопорушення» (наприклад, Кодекс України про адміністративні правопорушення, закони України «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про державну службу», «Про прокуратуру» та інші).

Разом з тим, проблема полягає у тому, що Кримінальний кодекс (далі – КК) України, де власне і встановлено вичерпний перелік тих суспільно небезпечних діянь, що визнаються злочинними, прямо не оперує поняттям «корупційний злочин», не вживає терміни «корупція», «корупційний» та інші категорії, що є похідними від них.

Теоретично *корупційним злочином* можна визнати передбачене КК України суспільно небезпечне *умисне* діяння, що містить ознаки корупції, якщо його вчинено особою, зазначеною у ч. 1 ст. 4 Закону України «Про